

Överblick saknas i ingenmanslandet mellan psykiatri och somatik

Detta inträffade nyligen vid en intervju:

- När jag sett Uffizierna blev jag så utmattad att jag blev liggande i tre dagar, sa jag.
- Stendhals syndrom, sa journalisten.
- Vadå?

På nätet fanns en hel del att finna. I SvD fanns en upplysande artikel under rubriken »Sjuk av skönhet« (27 september 2007).

I en reseskildring från 1817 berättar Stendhal hur han i Florens vid ett besök på Uffizierna blev så överväldigad av den bedövande utstrålningen att han formligen tappade sansen och fick söka hjälp.

Det inträffar att psykiskt instabila turister i Florens inte står rycken inför den skönhetens energi som möter dem. Graziella Magherini, psykoanalytiker i Florens, utgav 1989 boken »La Sindroma di Stendhal«, och därmed var begreppet fött. Hon hade där buntat ihop psykoser och annat i en salig blandning försedda med psykologiska förklaringar och psykiatriska diagnoser. Det hela blev populärt och har spritt sig. Nu finns det »Paris-syndromet« etc.

Den stackars Stendhal har placerats i fel kategori. Något mycket positivt har vänts till något negativt.

Marie Henri Beyle med pseudonymen Stendhal (1783–1842) tillhör litteraturhistoriens stora tack vare sina romaner, men han skrev mest essäer om konst och musik. Där finns inga tecken på instabilt psyke. Han var i sina bästa år och tydligt kärnfrisk vid besöket på Uffizierna.

Man kan inte låta bli att jämföra med min upplevelse. Jag var ung, frisk och på målarresa i Italien och på Sicilien. Den överväldigande tilldragelsen på Uffizierna var nog mitt livs främsta konstupplevelse. En av mitt livs höjdpunkter.

Samma perceptiva vidöppenhet som fällde mig vid besöket på Uffizierna har medfört att jag vid tre tillfällen, 1965, 1975 och 1981, gått sjukskriven 6 månader åt gången fullständigt uttömd på energi. Utmattningssyndrom kan man ju kalla det. Kortare rehabiliteringstid hade varit omöjlig. Jag gjorde några misslyckade försök att tidigare återgå till arbete.

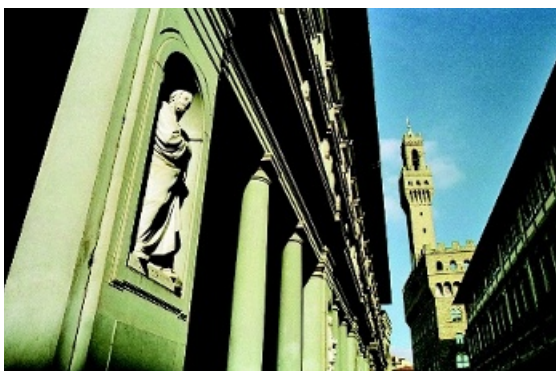
Den utmärkta artikeln »Dålig grund för påståenden om utmattningssyndrom« av Gunnar Ahlborg Jr, Kristina Glise, Ingibjörg H Jonsdottir och Lilian Wiegner i LT nr 15 2008 ger klara besked om detta komplicerade område. Jag sysslade med arbetsvård i 35 år och vet hur svårt det är. Hurtfriska tillrop om snabbare hantering blottar kanske okunskap, men dikteras troligare av ett slags ekonomisk ingenjörskonst.

Detta gör att man kan tro att Stendhal kanske blev bemött med större förståelse 1817 än han skulle ha blivit i dag. En annan stor författare, Marguerite Yourcenar, har i en nattsvart beskrivning av nutidens människosyn skrivit: »Folkökningen i världen

VÅREN
målning av
Sandro Botticelli
(1445–1510),
finns i Uffizierna
i Florens

Foto: Erich Lessing/ IBL

UFFIZIERNA
Galleria degli
Uffizi från ut-
sidan med
Palazzo Vecchio
i bakgrunden.

Foto: Scanpix

minskar människovärdet«. Det skrevs 1977, och bättre har det inte blivit sedan dess.

Det är nu en global tendens att betrakta människan som en pjäs i spelet om pengar.

För den som i så många år arbetat i mellanrummet mellan psykiatri och somatik (ej att förväxla med psykosomatik) känns det på något sätt som om detta ingenmansland förökats genom tilltagande specialisering och snuttifiering. Överblicken har försvunnit. Den gamle provinsialläkaren med sin kunskap om familjer intill fjärde led hade ett enormt terapeutiskt försprång.

Tron att naturvetenskap är styrande för det skolmedicinska paradigmet har strypt hela den viktiga diskussionen om känslomässig energi, som helt övertagits av den alternativa sektorn. Denna inskränkning av överblicken har blivit mycket dyr för sjukvården, som på detta område gått kräftgång; sannolikt även i jämförelse med 1817 eller i alla fall sedan 1907 då medikofilen lades ner.

1981 föreslog jag att medikofilen skulle återinföras. Om det är rätt medicin vet jag inte, men något måste göras för att öka överblicken.

Den ökade tekniska kunskapsmassan tar allt större plats. Vi har gjort makalösa tekniska landvinningar både inom somatik och psykiatri men inte vunnit en handsbredd mark när det gäller människosyn trots att antalet läkare sjudubblats på 50 år.

Det är som en byggnadsställning. Man ägnar sig åt denna och bygger ut den i stället för att ägna sig åt huset.

Björn Rosendal
f d överläkare, konstnär och författare.

STENDHAL
pseudonym för
Marie Henri
Beyle (1783–
1842), fransk
författare.